

Öğretim Elemanlarının Sınıf Yönetimi Davranışları

Dr. Filiz ÇETİN

Dr. Filiz ÇETİN

ÖĞRETİM ELEMANLARININ SINIF YÖNETİMİ DAVRANIŞLARI

ISBN 978-605-241-265-7
DOI 10.14527/9786052412657

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2018, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik, kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayinevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayinevidir**. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** ve **Pegemindeks.net** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilmektedir.

I. Baskı: Temmuz 2018, Ankara

Yayın-Proje: I. Tual Şekercigil
Dizgi-Grafik Tasarım: Didem Kestek
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Sonçağ Yayıncılık Matbaacılık Reklam San Tic. Ltd. Şti.
İstanbul Cad. İstanbul Çarşısı 48/48 İskitler - Ankara
(0312 341 36 67)

Yayıncı Sertifika No: 36306
Matbaa Sertifika No: 25931

İletişim

Karanfil 2 Sokak No: 45 Kızılay / ANKARA
Yayınevi: 0312 430 67 50 - 430 67 51
Yayınevi Belgeç: 0312 435 44 60
Dağıtım: 0312 434 54 24 - 434 54 08
Dağıtım Belgeç: 0312 431 37 38
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: pegem@pegem.net

Dr. Filiz ÇETİN

Filiz ÇETİN 1970 yılında Çorlu'da doğmuş, 1992 yılında Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü Eğitim Programları ve Öğretimi Anabilim Dalında Lisans Eğitimini tamamlamıştır. 1997'de Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Programları ve Öğretimi Anabilim Dalında Yüksek Lisans ve aynı enstitüde 2009 yılında Doktora eğitimini tamamlamıştır. Filiz ÇETİN halen Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü'nde öğretim görevlisi olarak görev yapmaktadır.

ÖN SÖZ

İçinde bulunduğumuz yüzyılda toplumlar içinde yer aldıkları gelişim ve ilerleme sürecine kolay ve etkin bir şekilde uyum sağlayabilmek veya bu sürecin içerisinde etkili bir şekilde yer alabilmek için ellerindeki en önemli dinamik güç olarak eğitimi etkili ve verimli bir şekilde işe koşmak zorundadırlar. Bunun yapılabilmesinde ise en önemli rolün öğretmenlere düştüğü kaçınılmaz bir gerçektir.

Öğretmenlerin mesleğini icra ettiği yegane ortamlar sınıflardır. Öğretim etkinliklerinin gerçekleştiği yaşam alanı olan sınıflarda, eğitim öğretim sürecinin etkili bir şekilde işletilebilmesi etkili bir sınıf yönetimini gerektirmektedir.

Etkili bir sınıf yönetimine dair farkındalık ve etkili bir sınıf yönetimine dair yaşantılar büyük ölçüde hizmet öncesi dönemde kazanılmaktadır. Dolayısıyla bu anlamda öğretmen adaylarına model olan öğretim elemanlarının sınıf yönetimi açısından yeterli düzeyde olmaları büyük önem taşımaktadır.

Bu araştırma, öğretmen yetiştirmeye kaynaklık oluşturan Eğitim Fakültelerinde görev yapan öğretim elemanlarının sınıf yönetimi ile ilgili davranışları ne düzeyde gösterdiklerini ortaya koymaktadır. Araştırmanın öğretmen yetiştirme konusuna katkı getireceği düşünülmektedir.

Kitap; yazarın “**Eğitim Fakültelerinde Görev Yapan Öğretim Elemanlarının Sınıf Yönetimi İle İlgili Davranışlarının İncelenmesi**” adlı doktora tez çalışmasına dayalı olarak yazılmıştır.

Bu sebeple araştırma sürecinin her aşamasında göstermiş olduğu yakın ilgiden ve değerli yardımlarından dolayı başta tez danışmanım Prof.Dr.Ülker AKKUTAY’a, görüş ve yardımlarından yararlandığım Prof.Dr.Nezahat GÜÇLÜ, Prof.Dr.Hüseyin BAŞAR, Prof. Dr.Şule ERÇETİN, Prof.Dr.Hülya ÇINGI, Prof.Dr.Hüseyin TATLIDİL ve değerli eşim Doç.Dr.Şaban ÇETİN’e teşekkür’ü bir borç bilirim.

Dr. Filiz ÇETİN

Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi

Eğitim Bilimleri Bölümü

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	vii
--------------	-----

1.BÖLÜM

SINIF YÖNETİMİNİN TANIMI, İÇERİĞİ, SINIF YÖNETİMİ YAKLAŞIM VE MODELLERİ

Sınıf Yönetimi	1
Sınıf Yönetiminin İçeriği	2
Sınıf Yönetimi Yaklaşımları.....	3
Geleneksel Yaklaşım.....	3
Çağdaş Yaklaşım	4
Sınıf Yönetimi Modelleri	4
Geleneksel Model	5
Tepkisel Model.....	5
Önlemsel Model	5
Gelişimsel Model.....	6
Bütünsel Model.....	6

2.BÖLÜM

SINIF YÖNETİMİNİ ETKİLEYEN DEĞİŞKENLER

Sınıf Yönetimini Etkileyen Değişkenler.....	7
Uzak Çevre	7
Yakın Çevre	7
Aile	8
Okul.....	8

Öğretmen.....	9
Öğrenci	10
Program	11
Sınıf Ortamı.....	12
Eğitim Yönetimi.....	12

3.BÖLÜM

SINIF YÖNETİMİNİN BOYUTLARI

Sınıf Ortamının Fiziksel Düzeni	13
Isı	14
Işık	14
Havalandırma.....	15
Renk	15
Gürültü.....	16
Öğrencilerin Oturma Düzeni	17
Öğrenci Sayısı.....	17
Plan Program Etkinlikleri	18
Zaman Yönetimine Yönelik Etkinlikler	20
Sınıf İçi İlişkilerin Düzenlenmesi.....	22
Kural Koyma ve Uygulama	22
İletişim	24
Davranışların Düzenlenmesine İlişkin Etkinlikler	26
Sınıfta Disiplin ve İstenmeyen Öğrenci Davranışları	26
Öğretmen Yeterliliği ve Sınıf Yönetimi.....	28

4.BÖLÜM

ARAŞTIRMA: ÖĞRENCİ GÖZÜYLE ÖĞRETİM ELEMANLARININ SINIF YÖNETİMİ DAVRANIŞLARI

Problem.....	31
Araştırmanın Amacı	32
Araştırmanın Önemi.....	32
Sınırlılıklar.....	33
Yöntem	33
Araştırma Modeli	33
Evren ve Örneklem.....	34
Verilerin Toplanması.....	35
Verilerin Analizi	43
Bulgular ve Yorumlar	44
Sonuç ve Öneriler	73
Sonuç.....	73
Öneriler.....	74
KAYNAKÇA	75
EKLER.....	81
EK 1. Ölçek Uygulama Formları	81
EK 2. Sınıf Yönetimi Yeterlik Ölçeğinden Elde Edilen Görüşlerin Dağılımı	86

1. BÖLÜM

SINIF YÖNETİMİNİN TANIMI, İÇERİĞİ VE SINIF YÖNETİMİ YAKLAŞIMLARI

Sınıf Yönetimi

Eğitim sisteminde tasarlanan, planlanan durumlar, okullara verilen görevler doğrultusunda insan kaynağının oluşturulmasına yönelik olarak, öğretim eylemlerine dönüşmektedir. Bu dönüşümü sağlayan örgütsel düzenek okuldur ve bu da okula ayrıcalıklı bir konum sağlamaktadır. Okulun bu konumuna dayalı olarak yürütülen eğitim öğretim etkinliklerinin büyük ölçüde gerçekleştiği yerler sınıflardır. Eğitim için birincil değişken olan öğrenci, öğretmen, program ve kaynaklar sınıf içindedir. Bu nedenle sınıfın iyi yönetilmesi, eğitimde amaçlara ulaşmak dolayısıyla başarılı olmak için ilk adım olarak kabul edilmektedir (Demirtaş, 2008).

Bu bağlamda sınıf yönetimini farklı şekillerde tanımlamak mümkündür;

Şişman'a (1999) göre sınıf yönetimi, sınıfta etkili bir öğrenme-öğretme sürecinin gerçekleşebilmesi ve sonuçta beklenen eğitsel başarıya ulaşılabilmesi için, öğretmen tarafından gerekli ortam ve koşulların hazırlanması ve sürdürülmesini ifade eder.

Lemlech (1988) sınıf yönetimini, sınıf yaşamının bir orkestra gibi yönetilmesi, içinde öğrenmenin gerçekleştiği bir çevrenin oluşturulabilmesi için gerekli olanak ve süreçlerin, öğrenme düzeninin, ortamının kurallarının sağlanması ve sürdürülmesi olarak tanımlamaktadır (akt.Başar, 2009).

Ünal ve Ada'ya (2003) göre sınıf yönetimi, öğretmenin öğrencilerde istenen davranış değişikliğini oluşturma, uygun olmayan davranışları düzeltme, iyi bir iletişim ağı kurma ve geliştirme, sınıfta olumlu bir psiko-sosyal iletişim yaratma, etkili ve verimli bir organizasyon oluşturma ve zamanı etkili kullanma etkinliklerinin toplamıdır.

Sarıtaş (2005) ise sınıf yönetimini, eğitim programı ve planı, öğretimin yöntemi, eğitim etkinliği, teknoloji zaman, mekan, öğretmen ve öğrenci arasında etkili bir eşgüdümleme gerçekleştirerek, öğrenmeye elverişli bir ortam ve düzenin sağlanması, sürdürülmesi olarak tanımlamaktadır.

Sınıf yönetimine ilişkin tüm bu tanımlamalar incelendiğinde, sınıf yönetiminin, öğretmenin yalnızca dersi, konuyu yönetmesi ve sınıfı disiplin altına alıp öğrenciyi pasifize etme çabası olmadığı, aksine demokratik bir anlayışla, öğrenme engellerini ortadan kaldırma, öğrenmeye daha çok zaman ayırma ve daha olumlu bir ortam oluşturma çabası olduğu anlaşılmaktadır.

Sınıf Yönetiminin İçeriği

Jones ve Jones (2001) sınıf yönetiminin beş alan içerdiğini ifade ederek, bu alanları şu şekilde sıralamaktadırlar ;

1. Sınıf yönetimi, öğrencilerin o anki kişisel ve psikolojik gereksinimlerine dayanmalıdır. Öğretmenler öncelikle öğrencilerin gereksinimlerini ve bu gereksinimlerin ilişkili olduğu davranışları anlamalı, sonrasında öğrencilerin gereksinimlerini karşılamak için iyi bir sınıf yönetimi oluşturmalıdır.
2. Sınıf yönetimi, olumlu öğretmen-öğrenci ilişkilerinin varlığına bağlıdır. İstendik öğrenci davranışları , bireylerin öğrenmelerini temel alan ve psikolojik gereksinimlerinin karşılandığı sınıf ortamında oluşur.